

*una caritate,
una regula,
similibusque
vivamus moribus*

*Liturgia est culmen
ad quod actio Ecclesiae tendit
et simul fons unde
omnis eius virtus emanat.*

SECRETARIUS LITURGIÆ
Ordinis Cisterciensis

Biuletyn liturgiczny 2020-1

Opactwo Św. Krzyża / Heiligenkreuz, 27 listopada 2020

Umiłowani Bracia i Siostry,

zbliżając się do końca roku, na którym pandemia COVID-19 nawet w obszarze liturgii odcisnęła swoje istotne piętno, posiłam Wam list o tematyce liturgicznej. Wielokrotnie Stolica Apostolska i lokalne konferencje biskupów były zmuszone interweniować odnośnie rozporządzeń w liturgii, aby z jednej strony zapewnić jej celebrację wolną od niebezpieczeństwa zakażenia się, z drugiej zaś, by zachować jej charakter, jako konstytutywny element istoty Kościoła. Te czasem dość ostre interwencje okazały się owszem bolesne, aczkolwiek pokazały nam też wyraźnie, jak bardzo liturgia kształtuje i określa naszą monastyczną tożsamość. Jest wiele rzeczy, bez których musieliśmy i nadal musimy się obejść, ale pojawiły się też inne, których nauczyliśmy się na nowo, co w rezultacie nawet nas wzbogaciło.

Chciałbym Was wszystkich zaprosić do wspólnej i pogłębionej refleksji nad tym, w jaki sposób ów czas i związane z nim konieczne dopasowania odbiły się na życiu Waszej wspólnoty zakonnej i jej liturgii. Warto się zastanowić, co należy mimo wszystko zachować a co - tak szybko, jak to możliwe - ponownie przywrócić do Waszych liturgicznych praktyk. Ponieważ wiele koniecznych z powodu COVID-19 kościelnych adaptacji liturgicznych, czy to powszechnych czy diecezjalnych, miało charakter czasowy lub regionalny, nie będą one przedmiotem mojej refleksji. Informacje o tychże można wszak uzyskać od odpowiadających za nie biskupów, ewentualnie poprzez dokumenty konferencji biskupich.

Kalendarz liturgiczny klasztoru

Ze względu na rosnącą liczbę beatyfikacji i kanonizacji oraz wspomnień liturgicznych, dodawanych do rzymskiego kalendarza generalnego, kalendarza zakonów i do różnych innych kalendarzy diecezjalnych, opat generalny Mauro-Guiseppe Lepori poprosił mnie o przypomnienie obowiązujących przepisów dotyczących kalendarza w roku liturgicznym.

Sobór Watykański II naucza w Konstytucji „Sacrosanctum Concilium“ od numeru 102 do 111 zasad roku liturgicznego: „107. Rok liturgiczny należy w ten sposób zreformować, aby - stosownie do współczesnych warunków zachowując lub odnawiając tradycyjne zwyczaje i praktyki związane z okresami liturgicznymi - utrzymać pierwotny charakter tych okresów celem należytego zasilania pobożności wiernych przez odprawianie misterium Chrześcijańskiego Odkupienia, a zwłaszcza

misterium paschalnego. [...] 108. Pobożność wiernych należy wiązać przede wszystkim ze świętami Pańskimi, przez które w ciągu roku obchodzi się misteria zbawienia. Dlatego okresy roku kościelnego (Proprium de Tempore) powinny mieć należne im pierwszeństwo przed uroczystościami Świętych, aby należycie obchodzono cały cykl misteriów zbawienia. [...] 111. Zgodnie z tradycją Kościoła oddaje cześć Świętym i ma w poważaniu ich autentyczne relikwie oraz wizerunki. Uroczystości Świętych głoszą cuda Chrystusa w Jego sługach, a wiernym podają odpowiednie przykłady do naśladowania. Aby uroczystości Świętych nie przestaniały świąt, których treścią są misteria zbawienia, należy wiele tych uroczystości pozostawić Kościołom partykularnym, narodom lub rodzinom zakonnym, rozciągając na cały Kościół tylko te, które wspominają Świętych o prawdziwie powszechnym znaczeniu”. **Ponadto, zwłaszcza Niedziela i Wielki Post powinny w sposób szczególny na nowo zajaśnieć.**

W celu urzeczywistnienia tego wszystkiego kalendarz został znacznie zredukowany, a w nowej selekcji świętych podjęto starania, aby wybrać w sposób zrównoważony osoby według różnych "kategorii" (takich jak): płeć, status kościelny, kontynent, wiek, etc. Ponadto gradacje świąt zostały zredukowane do pięciu: sollemnitas (uroczystość), festum (święto), memoria obligatoria (wspomnienie obowiązkowe), memoria ad libitum, (wspomnienie dowolne), Missa ad libitum (msza do wyboru). Stworzono też łatwy w użyciu indeks dni liturgicznych, który można znaleźć w Breviarzu i Mszaie.

Podstawą kalendarza liturgicznego konkretnego klasztoru jest przede wszystkim rzymski kalendarz generalny. Jest on wiążący dla całego Kościoła Rzymskiego. Również w naszym wewnątrz-klasztornym dyrektorium liturgicznym prezentuje się on w swym zaktualizowanym stanie.

Każda diecezja ma swój własny kalendarz diecezjalny, zatwierdzony przez biskupa miejsca i Stolicę Apostolską. Z tego kalendarza wspólnoty zakonne przejmują tylko głównego patrona diecezji jako uroczystość, a jako święto - głównego patrona większego terytorium (np. kontynentu) oraz dzień konsekracji katedry. Wszystkie inne wspomnienia liturgiczne w nim zawarte nie są aż tak istotne dla zgromadzeń zakonnych i nie muszą być obchodzone. Ponieważ zaś owe dni liturgiczne nie są znane dyrektorystowi naszego Zakonu (osobie redagującej kalendarz), muszą być jemu podane do wiadomości, aby można je było wydrukować w directorium liturgicum.

Nasz Zakon, jak każdy inny, ma swój specyficzny kalendarz, aprobowany przez Kapitułę Generalną i Stolicę Apostolską. Jest on wiążący dla całego Zakonu. Zawiera się w naszym własnym zakonnym dyrektorium liturgicznym w zaktualizowanym stanie.

Wspomnienie głównego patrona miasta lub miejscowości obchodzimy jako uroczystość, a dalszego współpatrona już jedynie jako zwykłe wspomnienie. W każdej kaplicy i każdym kościele (czyli także w każdym kościele klasztorным) są obchodzone tzw. święta własne: Uroczystość rocznicy jego poświęcenia (o ile jest konsekrowany); Uroczystość patrona świątyni; Wspomnienie świętego lub błogostawionego, który jest wymieniony Martyrologium lub wzmiankuje się o nim, a którego pochowano w tymże kościele. Z racji tego, że owe dni liturgiczne również nie są znane dyrektorystowi Zakonu, mają być podane jemu do wiadomości, by mógł je wydrukować.

Jeżeli w danym dniu nie ma uroczystości, święta lub wspomnienia obowiązkowego, można wówczas swobodnie obchodzić wspomnienie dowolne lub wziąć świętego na dany dzień z kalendarza diecezjalnego czy Martyrologium Romanum. Jeśli zaś chcemy uczcić jakiegoś błogostawionego, musi on być beatyfikowany dla obszaru (region, diecezja, zakon), w którym się znajdujemy. Święci

mogą być więc czczeni liturgicznie w całym Kościele powszechnym, Błogosławieni - tylko w odpowiednim Kościele partykularnym. Jednak zawsze ich wspomnienie powinno być obchodzone co najwyżej jako "memoria ad libitum" (wspomnienie dowolne) i w żadnym wypadku nie wolno nadawać im wyższej rangi, tylko dlatego, że przypadają na dzień imienin przetożonych lub członków wspólnoty.

Ogólnie rzecz biorąc, należy uważać, aby nie przeciążać kalendarza, zwłaszcza w okresie Adwentu i Wielkiego Postu. Często w tym przypadku wskazane jest, by włączać do własnego kalendarza raczej mniejszą ilość świętych, kładąc przy tym akcent na takich, którzy mają szczególny związek ze wspólnotą zakonną. W zamyśle Kościoła nie leży bowiem zachowywanie w pełni kalendarza diecezjalnego i zakonnego wraz ze wszystkimi wspomnieniami dowolnymi. Zachowanie cyklu rocznego ma wprawdzie ogromną wartość samą w sobie, chciałbym jednak pobudzić do krytycznego przeglądu naszych własnych kalendarzy liturgicznych, a w razie potrzeby, o dostosowanie ich do wspomnianych tu norm. Proszę przejrzeć zatem treść dyrektorium liturgicznego i dokonać zmian. Przy okazji byłoby dobrze napisać e-mail do o. Xaviera Guantera O.Cist.: biblioteca@poblet.cat w tej sprawie.

Swoją drogą dziękuję ojcu Xavierowi za jego ważną postugę oraz polecam wszystkim, aby regularnie przeglądali dyrektorium i w ten sposób łączyli się ze Świętymi, których wspomina się w innych wspólnotach oraz modlili się za zmarłych, którzy od nas w zeszłym roku odeszli a wymienieni są w załączniku.

Aktualności z życia Kościoła i Zakonu

Dekretem z 7 października 2019 r. Kongregacji Kultu Bożego (Prot. N. 404/19) - zgodnie z życzeniem Papieża - wspomnienie liturgiczne "Najświętszej Maryi Panny z Loreto" - zostało wpisane 10 grudnia do rzymskiego kalendarza generalnego jako "memoria ad libitum" i może być odtąd obchodzone na całym świecie. Oto słowa kolekty w języku łacińskim:

Deus, qui promíssa Pátribus adímplens
beátam Vírginem Maríam elegísti,
ut matrem fíeret Salvatóris,
concéde nobis illíus exémpla sectári,
cuius humílitas tibi plácuit,
et oboediéntia nobis prófuit.
Per Dóminum nostrum.

Perykopy tekstu mszalnego są następujące:

1 czytanie Iz 7,10-14; 8,10 (n.707,7)

Psalm responsoryjny Łk 1,46-47.48-49.50-51.52-53.54-55 (n.709,5)

Alleluja - wers Łk 1,28 (n.711,1)

Ewangelia Łk 1,26-38 (n.712,4)

Na wigilię w brewiarzu przewidziany jest następujący tekst czytania: Ex Epístola sancti Ioánnis Pauli II papæ pro VII sæculári anniversário Almæ Domus Lauretánæ (Lettera a Mons. P. Macchi,

15 agosto 1993: Insegnamenti di Giovanni Paolo II, XVI/2, 526-537). Wszelkie tłumaczenia na języki narodowe będą publikowane i dostarczane przez odpowiednie Konferencje Episkopatu.

Od Kongregacji brazylijskiej dotarła do mnie następująca wiadomość:

Zostało opracowane nowe oficjum dla brazylijskiej Kongregacji. Są to psalmy według 1 schematu Rituale Cisterciense, bez podziału nocy na dwa tygodnie. Hymnarium Vaussina jest niemal nietknięte w swojej prostocie (ale być może ostateczna wersja zawierać będzie wiele hymnów Bernardyna i Stephana). Jest też tradycyjny antyfonal (w dużej mierze wedle druku Westmalle i dodatków Bernarda Kaula). Są również krótkie lekcje i responsoria z "Liturgia horarum". Nowe oficjum ma być używane we wszystkich klasztorach Kongregacji, oferując wedle potrzeby dwie opcje - jedną, bliższą naszym tradycjom i drugą związaną bardziej z "Liturgia horarum". Dobrze to w sumie zafunkcjonowało. Ta nowa aranżacja wydaje się być lubianą (co jest niemal cudem). Nawet klasztory, które dotychczas używały z „Liturgia Horarum” czterotygodniowej psalmodii, nie miały problemu z nowymi księgami. Bogu dzięki wszystkie klasztory naszej Kongregacji przyjęły tę liturgiczną księgę pozytywnie. My zaś mamy wreszcie znowu **wspólny brewiarz**. ►►► Serdecznie gratulujemy tej wspianiałej pracy.

Msza: Planowane jest uzyskanie zatwierdzenia (Stolicy Apostolskiej) zrewidowanego tłumaczenia i wydanie tegoż w pięknej wersji wraz z oddzielnym lekcjonarzem. Ostateczna wersja zawierałaby w formie załącznika "Ordinarium Missae" i cysterski rytuał Wielkiego Tygodnia (por. Rituale Cisterciense 1998). Będzie również zawierała partytury, "Missa in cantu", prefację z melodią, itp. Ze wszystkich tych rzeczy posiadamy jak dotąd tylko rewizję Missae Propriae w języku portugalskim. By poczynić kolejne kroki, musimy poczekać na kalendarz Zakonu i nowe brazylijskie tłumaczenie Missale 2002, zanim rozpoczniemy pracę nad tym właśnie wydaniem.

Martyrologium: Mamy już rzymskie martyrologium po portugalsku. Jednakże po latach korzystania z niego zdaliśmy sobie sprawę, że to wydanie absolutnie nie może być używane w kapitularku (lub refektarzu, jak to wiele wspólnot obecnie czyni), ponieważ jest ono zbyt długie, zawiera zbyt wielu świętych, etc. Poza tym jest dość odległe od naszej tradycji. Zaczęliśmy więc przekształcać owe martyrologium na bardziej tradycyjną formę, wykorzystując w miarę możliwości stare zapisy z martyrologium cysterskiego. Przyznaję, że to bardzo skomplikowana praca. W tomie znajdziemy również Regułę św. Benedykta według klasycznego podziału cysterskiego (cztery razy w roku). Jest on przeznaczony per se do użytku w Itatinga, ale jest również do dyspozycji dla innych klasztorów, które chciałyby go używać.

Ponadto przygotowywane jest wydanie lekcjonarza modlitw za zmarłych. Brazylijskie tłumaczenie musi zostać zrewidowane i wydane na nowo w lepszej wersji.

Działalność Sekretariatu ds. liturgii

Na luty 2021 roku w niemieckim Helfta planowano spotkanie osób odpowiedzialnych za liturgię. Niestety z powodu COVID-19 musiało ono zostać odwołane. Mam nadzieję, że gdy tylko sytuacja się ustabilizuje, pojawi się nowy termin.

Z drugiej strony trwają dalsze prace nad kompletną łacińsko-niemiecką Liturgią Godzin. Coraz bardziej konkretną formę przybiera także cysterski graduał (Graduale Cisterciense). Jeśli ktoś jest tym zainteresowany, może się w każdej chwili ze mną skontaktować.

Na dzień dzisiejszy w teaurusie-online zarejestrowanych mamy 198 użytkowników. Jeśli nie jesteś jeszcze zarejestrowany, możesz to zrobić w każdej chwili: www.liturgia-ocist.org ! Masz możliwość ściągnięcia już 132 plików, także wymienić się na forum pomysłami na tematy liturgiczne, czy też samemu wgrać cenne materiały dla innych. Prosimy o wzbogacenie tej wyjątkowej platformy liturgicznej przez własne uczestnictwo i swoje teksty.

Nowe publikacje

Siostry benedyktynki z francuskiego opactwa Abbaye de Notre-Dame de Fidélité postawiły sobie za cel nagranie całego repertuaru chorału gregoriańskiego. To byłoby około 7000 godzin śpiewania. Informacje na stronie: www.neumz.com

Benedyktyni z włoskiego Opactwa Praglia opublikowali drugi tom ich antyfonatu - "Antiphonale Monasticum vol. 2 - De Sanctis". Dzieło to zostało opracowane dla "schematu B" (schemat psalmu Füglistera) i zawiera, w połączeniu z pierwszym tomem, wszystkie godziny z wyjątkiem wigilij na cały rok liturgiczny. Bardzo piękne i ładnie wydane księgi, zarówno co do oprawy jak i treści.

Zamówienie: www.praglia.it

Alicia SCARCEZ, L'antiphonaire cistercien primitif d'après les sources musicales de 1136/1140, Le premier chant de Cîteaux retrouvé. Spicilegium Friburgense nr 47, ISBN 978-3-402-13636-2.

W tej pracy o imponującej wielkości (855 stron!), która wyraźnie postrzega się jako muzyczny odpowiednik opublikowanych w tej samej serii wydań tekstowych Chrysogonusa Waddella, otwiera w dużej mierze nieznaną dotychczas obszar muzyczny, z pewnym wyczuciem archeologicznym, a mianowicie pierwszy cysterski antyfonat, który używany był w Cîteaux do początku 1140 r. przez Stephana Hardinga i wszystkich innych klasztorach tegoż zakonu.

Belgijska znawczyni liturgii Alicia Scarcez, ur. w 1978 roku, która wykłada i prowadzi badania na Université de Fribourg w Szwajcarii, doskonale zna się na muzykologii, śpiewie liturgicznym (jest kantorką i kierownikiem chóru), muzycznej paleografii a także na historii kultury średniowiecznych zakonów. W 2012 r. opublikowała swoją już wielokrotnie nagradzaną rozprawę doktorską na temat reformy chorału cysterskiego za Bernarda z Clairvaux (chodzi tu o tzw. drugą reformę chorału), na którą rzuciła wiele nowego światła. Dzięki tak bogatemu utalentowaniu, a do tego skrupulatnej metody pracy i dostrzegalnej przyjemności z systematyzowania, Alicia Scarcez zaje się być do takiej pracy predystynowana.

Benedyktyni z francuskiego opactwa Solesmes wznowili w 2019 r. wydanie "Liber hymnarius". Nie ma w nim jakotakich nowych śpiewów, jedynym novum jest dostosowanie się do liturgii, czyli uwzględnienie wskazówek odnośnie hymnów śpiewanych we wspomnienia świętych, którzy pojawili się w kalendarzu rzymskim od 1983 r. To, co rzuca się w oczy, to usunięcie w dużej części starej przedmowy Dom Cardina, wedle której „mnisi z Solesmes” zalecają semiologiczną interpretację chorału. Nadto wymazano na partyturach wszelkie odniesienia do interpretacji chorału

w świetle najstarszych neum. Fakt ten jest wprawdzie cichym, ale i jasnym przesłaniem redaktorów, że klasztor obecnie też quasi oficjalnie porzuca semiologiczną interpretację swojego współbrata Cardine. Czy jednak starą przedmowę, a wraz z nią semiologiczną interpretację chorału można naprawdę uznać za przestarzałą, pozostaje kwestią otwartą. Dzięki takim projektom jak Graduale Novum pojawiają się silne sygnały w kierunku interpretacji chorału, orientującej się przede wszystkim na teologii liturgicznej, ta zaś jest równie ważna i wzorcowa dla centralnych zagadnień interpretacji chorału cysterskiego. ISBN-13 : 978-2852743199, ISBN-10 : 2852743191

Włoski mszał został niedawno opublikowany w trzecim wydaniu (Messale Romano, terza edizione). Warto przy okazji podkreślić pewne szczegóły. W modlitwie Pańskiej prośba "nie wódź nas na pokuszenie" będzie odtąd brzmiała, w oficjalnej włoskiej wersji, "nie pozostawiaj nas pokusie". W słowach konsekracyjnych kielicha nadal pozostaje "za was i za wszystkich". W "Gloria" słowa "a na ziemi pokój ludziom dobrej woli" zostały zastąpione zwrotem "a na ziemi pokój ludziom ukochanych przez Boga". Poza tym, wiele treści zostało zachowanych, zwrócono jedynie uwagę na stosowanie języka integracyjnego: "fratelli e sorelle". Odnosnie "Kyrie" będzie w przyszłości preferowana oryginalna, grecka wersja tego starożytnego, modlitewnego wezwania. Ów nowy mszał może być używany od zaraz i będzie obowiązywał od Niedzieli Wielkanocnej, 4 kwietnia 2021 roku.

Odpowiedzi na otrzymane pytania

■ Jak postępować, kiedy Dzień Zaduszny (2 listopada) przypadnie na niedzielę?

Według hierarchii świąt liturgicznych sprawa wydaje się być jasna: Dzień Zaduszny jest zapisany w punkcie 1.3. (jako uroczystość), zaś Niedziela Zwykła w 11.6. (jako święto). Zatem Dzień Zaduszny wypiera Niedzielę. Rubryki w brewiarzu i mszale regulują obecnie ów problem w sposób następujący: Mszę św. należy odprawić z perykopami z Dnia Zadusznego, zaś Liturgia Godzin pozostaje z danej niedzieli. W razie, gdyby jutrznia lub też nieszpory miały być odmawiane wraz z ludem, można wziąć teksty brewiarza z Dnia Wszystkich Zmarłych. Ale i w tym przypadku odnosi się wyraźnie wrażenie, że pamięć o zmarłych może być obchodzona jedynie w łączności z tajemnicą Zmartwychwstania, którą celebруем szczególnie każdej niedzieli.

■ W naszym Zakonie przewidziany jest głęboki ukłon zamiast przyklęknięcia. Czy dotyczy to również sytuacji, gdy przechodzi się obok tabernakulum?

W liturgii rzymskiej gesty przyklęknięcia i ukłonu regulowane są w IGMR 274: "Pryklęknięcie, przy którym prawe kolano dotyka podłogi, wyraża adorację; dlatego jest ono zarezerwowane dla Najświętszego Sakramentu oraz dla krzyża w Liturgii Męki Pańskiej (Wielki Piątek), począwszy od uroczystej adoracji Świętego Krzyża aż do Wigilii Wielkanocnej. Podczas Mszy św. celebrujący kapłan przyklęka trzykrotnie: po podniesieniu hostii, po podniesieniu kielicha i przed Komunią św. Elementy, które powinny być przestrzegane podczas Mszy świętej koncelebrowanej są wskazane na miejscu (por. nn. 210-251). Jeśli tabernakulum z Najświętszym Sakramentem znajduje się w głównym prezbiterium, kapłan, diakon i służba liturgiczna przyklękają, gdy zbliżają się do ołtarza i gdy się od niego oddalają, ale nie podczas Mszy św. Poza Mszą wszyscy, którzy przechodzą przed Najświętszym Sakramentem, za wyjątkiem procesji, mają przyklęknąć. Ministranci, którzy niosą krzyż procesyjny lub świece, zamiast przyklęknięcia wykonują niewielki pokłon".

Tradycja cysterska została uregulowana w 1998 r. w *Rituale Cisterciense*. Tam, na s. 43, pod numerem 2.2.a, jest napisane: "Zezwala się na przyjęcie nowego Mszału Rzymskiego za własny (łącznie z modyfikacjami), biorąc jednak pod uwagę [łac. "habitatis prae oculis"]: [...], że w miejsce przepisu przyklęknięcia w Mszału Rzymskim, należy czynić głęboki pokłon [...]".

Na pytanie, czy wszystkie przyklęknięcia mają być zastąpione głębokimi ukłonami, pojawiają się nierzadko reakcje bardzo emocjonalnie i ostatecznie nie można dać na nie jednoznacznej odpowiedzi. Każdy klasztor przestrzega lokalnych i specyficznych tradycji, które są cenne same w sobie, a każda forma rewerencji czci ostatecznie jedynego i prawdziwego Boga, co jest istotą znaku, który musi być przeżywany w sposób duchowy.

■ Klasztory naszego Zakonu są zwolnione od wpływu miejscowego biskupa (tzw. egzempcja). Czy oznacza to, że opat (lub opatka) może swobodnie ustalać porządek liturgiczny u siebie, nie podlegając w ten sposób poleceniom biskupa diecezjalnego??

Egzempcja dla zgromadzeń zakonnych została opisana w dekrecie "Christus Dominus - O obowiązkach duszpasterskich biskupów" (nn. 33-35) Soboru Watykańskiego II i kanonicznie uregulowana w kan. 678 CIC. Tam jest napisane:

„CD 35: [...] Egzempcja, mocą której zakonnicy podlegają Ojcu świętemu lub innej władzy kościelnej, a wyjęci są spod jurysdykcji biskupa, ma głównie na celu wewnętrzny ład instytutów, by wszystko w nich tym lepiej było zharmonizowane i zwarte oraz przyczyniało się do wzrostu i doskonałości zakonnego współżycia, a również możliwość posługiwania się przez Ojca świętego zakonnikami dla dobra całego Kościoła, przez inną zaś miarodajną władzę dla dobra Kościołów w ramach własnej jurysdykcji. Egzempcja ta jednak nie stoi na przeszkodzie, żeby zakonnicy podlegali jurysdykcji biskupiej w poszczególnych diecezjach stosownie do przepisu prawa, jak tego wymagają duszpasterskie zadania biskupów oraz należyście zorganizowana opieka nad duszami”.

Kan. 678 – § 1. W sprawach, które dotyczą duszpasterstwa, publicznego wykonywania kultu Bożego oraz innych dzieł apostołskich, zakonnicy podlegają władzy biskupów, którym winni okazać uległe posłuszeństwo i szacunek. § 2. W wykonywaniu zewnętrznego apostołatu zakonnicy podlegają także własnym przełożonym oraz winni pozostawać wierni dyscyplinie instytutu. W razie potrzeby sami biskupi powinni pilnować zachowania tego obowiązku. § 3. W zakresie zlecenia dzieł apostołskich zakonnikom, biskupi diecezjalni i przełożeni zakonni powinni działać we wzajemnym porozumieniu”.

W związku z tym do kompetencji biskupów (ewent. konferencji biskupów) należy zasadniczo regulowanie spraw duszpasterskich i publicznego sprawowania kultu. Oczywiście, istnieją elementy liturgiczne, niebędące uregulowanymi szczegółowo przez biskupa, czy też Msze/nabożeństwa niepubliczne, które są ustalane przez przełożonych, zgodnie z odpowiednimi konstytucjami.

Przy okazji chciałbym przypomnieć, że nie sam autorytet władzy jest tym jedynym, który jest w stanie dobrze i rozsądnie określić kult liturgiczny, ale również ważne są odpowiednie do tego kompetencje i konsensus. Tutaj zawsze warto się skonsultować w ramach wspólnoty lub zwrócić się o pomoc do ekspertów.

■ Czy wolno nam w Zakonie Cystersów **śpiewać** sekwencje?

W muzyce kościelnej sekwencja jest lirycznym śpiewem, przypominającym hymn. Sekwencja jest częścią stałą Mszy Świętej w rycie rzymskim w niektórych uroczystościach. Termin sekwencja wywodzi się z łacińskiego słowa sequi (po łac. "podążać"), ponieważ śpiew w liturgii Mszy św. pierwotnie następował bezpośrednio po Alleluja jako jubilus – bogato zdobioną i bezstawną melodię, która następowała po ostatnim -a w Alleluja. Sekwencje stały się bardzo popularne w późnym średniowieczu. Znanych jest ich około 5000 rymowanych. Sobór Trydencki (1545-1563) zredukował sekwencje dla liturgii rzymskiej do czterech: (1) "Victimae paschali laudes" (sekwencja wielkanocna), (2) "Veni Sancte Spiritus" (sekwencja na Zielone Świątki), (3) "Lauda Sion Salvatore" (sekwencja na Boże Ciało), (4) "Dies irae" (sekwencja w Requiem). "Stabat mater" (na wspomnienie boleści Maryi) została dodana jako piąta sekwencja w 1727 r. W odnowionej liturgii sekwencja mszy za zmarłych "Dies irae" została wyjęta z mszału i włączona do Liturgii Godzin, gdzie może być użyta jako "hymn" ostatniego tygodnia roku kościelnego lub na "Dniu Zadusznym". Zgodnie z porządkiem Mszału Rzymskiego (IGMR nr 64), sekwencja ma być śpiewana obecnie pomiędzy drugim czytaniem a Ewangelią, przed Alleluja. Według Missale Romanum jest ona obowiązkowa w Niedzielę Wielkanocną (Victimae paschali laudes) i w Niedzielę Zestania Ducha Św. (Veni Sancte Spiritus). Pozostałe sekwencje (Lauda Sion Salvatore, Stabat mater) są na danym dniu świątecznym we Mszy jedynie opcjonalne. Dyrektorium naszego Zakonu podąża za tą nową rzymską praktyką.

Powodem, dla którego my, cystersi, od wieków unikaliśmy sekwencji, a w niektórych miejscach nadal ich unikamy, ma swoje uzasadnienie w przeszłości. Pierwotny cysterski obrządek mszalny jest zasadniczo obrzędem mszy z diecezji Chalon-sur-Saône (prowincja kościelna Lyonu) - w tej diecezji znajdował się klasztor Cîteaux. W tymże gallo-francuskim rytuale mszalnym sekwencja nie była po prostu w zwyczaju. Ponieważ Sobór Trydencki uznał autonomię naszego własnego obrządku, zatem i sekwencje nie zostały do niego wprowadzone. W miarę jak liturgia cystersów stawała się coraz bardziej rzymska, sekwencje mimo wszystko nigdy nie znalazły swego miejsca w naszych księgach liturgicznych, choć wiele innych elementów owszem. Z tego powodu wymienia się sekwencje w obecnym dyrektorium liturgicznym. Ci, którzy chcą podążać za starą tradycją liturgiczną Zakonu i tym samym rezygnować z sekwencji, mają ku temu pełne prawo, ale być może warto pomedytować nad tymi pięknymi i głębokimi tekstami i jednak wykorzystać je też w liturgii. Z tych racji zostały one już uwzględnione w broszurze "Laudes Vespertinae seu Cantus Diversi ad Benedictionem SS. Sacramenti" (Westmalle 1926).

Zakończenie

Wyrażam moje podziękowanie za uwagę i zainteresowanie. Bądźcie zdrowi! Niech Pan błogostawi Was i Wasze Wspólnoty.

Z braterskim pozdrowieniem,
Wasz Brat Cœlestin Nebel O.Cist.

✉ Stift Heiligenkreuz, Markgraf-Leopold-Platz 1, 2532 Heiligenkreuz im Wienerwald, Austria
💻 liturgia@ocist.org
☎ +43 680 44 64 364 (auch via WhatsApp und Signal) oder Skype-Benutzername: coeli11

[Translatio: Sr. Rafaela Kolodziejak OSB, Wien, Austria & Rev. D. Tomasz Dawidowski,
Panschwitz-Kuckau, Deutschland]